

**O‘ZBEKISTONNING RAQAMLI IQTISODIYOTINI
RIVOJLANTIRISHDA CHAT GPTNING ROLI****Raxmanov I.X***TDIU “Bank ishi” kafedrası dotsenti***Primova M***TDIU, Bank ishi va audit ta’lim yo’nalishi talabasi*

Annotatsiya: Hozirgi zamonda chatbotlar va GPT chatlarning rivojlanish evolyutsiyasi juda tez sur’atlarda oshib bormoqda. GPT chatni milliy iqtisodiyotda joriy etish bo’yicha qisqacha tahlili maqolada yoritilgan. Ushbu turdagi moliyaviy texnologiyalardan foydalanish bo’yicha xorijiy amaliyot namunalari ham ochiq bayon etilgan. Shuningdek, O‘zbekistonning raqamli iqtisodiyotini GPT yordamida rivojlantirish bo’yicha prognozlarni tahlil natijalari ham ko’rsatib o’tilgan.

Kalit so’zlar: Raqamli iqtisodiyot, chatbotlar, GPT chat, innovatsion iqtisodiyotning rivojlanishi, yangi texnologiyalar, sun’iy intellekt, mashinani o’rganish, dasturiy ta’minot.

Iqtisodchilar chatbot - GPT ning paydo bo’lishini 2022-yilning asosiy voqealaridan biri deb ataydilar. Bu sun’iy intellekt bo’lib, u odamlar bilan suhbatlashish va ularning deyarli barcha savollariga javob berish imkoniyatiga ega. U chuqur o’rganish va neyron tarmoqlar yordamida yaratilgan bo’lib, bu unga tilni tushunish va kontekstga asoslangan javoblarni ishlab chiqarish imkonini beradi. Chat - GPT bulutga asoslangan chatbot bo’lib, tabiiy tilni qayta ishlash (NLP) va mashinani o’rganish (ML) texnologiyalarini ishlatadi, bu ish beruvchilar va xodimlar o’rtasidagi suhbatlarni avtomatlashtirish imkonini beradi. Bu ish beruvchilarga xodimlar bilan tabiiy tilda muloqot qilish va savollariga tez va aniq javob olish imkoniyatini yaratadi. Shuningdek, bu ish beruvchilarga xodimlarning mahsuldorligi va qoniqish darajasi haqida ma’lumot taqdim etadi.

Butun Internet 2021-yilgacha uning "miya" сига yuklangan. Mutaxassislar, GPT ning paydo bo’lishi global iqtisodiyotga ta’siri bo’yicha butun global tarmoqning paydo bo’lishiga o’xshash bo’lishi mumkinligini ta’kidlamogda. Har bir kishi undan foydalanishi mumkin. Bundan tashqari, u mamlakat yoki ma’lum bir shaharga bog’lanishning ahamiyati yo’q.

Chat GPT ning iqtisodiyotning muhim qismiga aylanishining asosiy sabablaridan biri uning ilgari insonlar tomonidan bajarilgan vazifalarni avtomatlashtirish qobiliyatidir. Bu vaqt va resurslarni tejash, to’liq yangi mahsuldorlik va samaradorlikni ta’minlash, shuningdek, cheksiz murakkab ijodiy masalalarni hal qilish imkonini beradi. Uni avtomatik tarzda so’rovlarni qayta ishlash, marketing strategiyalarini yaxshilash, noyob matnlar tayyorlash, tadqiqotlar, konsultatsiyalar va boshqalar uchun ishlatish mumkin. Yoki mijozlar xulq-atvori ma’lumotlarini tahlil qilish va ularning shaxsiy afzalliklari va didlariga asoslangan mahsulotlar va xizmatlar uchun shaxsiylashtirilgan reklama taklif qilish kabi ishlar uchun.

Chat GPT yaqinda gig iqtisodiyotining ajralmas qismiga aylanishi kutilmoqda, bu bizneslar va ishchilarga yanada samarali va tejamkor xizmatlar taqdim etadi. Masalan, bizneslar chat GPT dan qisqa muddatli loyihalarni bajarish uchun malakali ishchilarni topish yoki mijozlarga xizmat ko‘rsatish va texnik yordam kabi qo‘llab-quvvatlash xizmatlarini taqdim etish uchun foydalanishlari mumkin. Ishchilar uchun esa GPT chat ish topishni va ish beruvchilar bilan bog‘lanishni osonlashtiradi. Bu ular uchun ish yuklarini va ish jadvalini samarali boshqarishga imkon beradi.

GPT asosidagi chat tizimlarining istiqbolli qo‘llanilishlaridan biri ularning turli sanoatlarda ishlatilishidir. Masalan, mijozlarga xizmat ko‘rsatish sanoatida GPT asosidagi chat tizimlari mijoz so‘rovlari bilan bog‘liq bir qator vazifalarni avtomatlashtirishi mumkin. Bunday tizimlar mijozga tez va sifatli javob berish, shuningdek, ko‘plab standart muammolarni jonli operatorning ishtirokisiz hal qilish imkonini beradi. Bundan tashqari, GPT asosidagi chat tizimlari marketing sohasida ham foydali bo‘lishi mumkin. Ular potentsial mijozlar bilan muloqot jarayonlarini avtomatlashtirish, ularning savollariga javob berish va mahsulot yoki xizmat tanlashda yordam berish imkonini yaratadi. Bunday tizimlar marketing bo‘limining vaqtini tejaydi va sotuvlar konversiyasini sezilarli darajada oshiradi.

GPT chat yoki generativ transformatsion model ko‘plab sanoatlarda keng qo‘llanilmoqda, shu jumladan moliya sohasida. U ma'lumotlarni qayta ishlash va tahlil qilish jarayonlarini avtomatlashtirish uchun ishlatilishi mumkin, bu esa bu vazifalarga sarflanadigan vaqt va resurslarni kamaytiradi.

GPT chat ning moliya sohasidagi asosiy qo‘llanilishlaridan biri moliyaviy bozorlar bo‘yicha narxlarni prognoz qilishdir. Model moliyaviy ma'lumotlar, jumladan yangiliklar va tarixiy bozor tendentsiyalarini tahlil qilish va qayta ishlash imkoniyatiga ega. Ushbu tahlilga asoslanib, GPT chat aksiyalar, valyutalar va boshqa moliyaviy vositalarning kelajakdagi narx o‘zgarishlari bo‘yicha prognozlar va tavsiyalar berishi mumkin.

GPT chat ning moliya sanoatidagi afzalliklaridan biri uning katta hajmdagi ma'lumotlarni tezda qayta ishlash va tahlil qilish imkoniyatidir. Bu bozor holati va real vaqtda yuz berayotgan o‘zgarishlar haqida yangilangan va aniq ma'lumot olish imkonini yaratadi. Bundan tashqari, GPT chat kompaniyaning moliyaviy ko‘rsatkichlarini hisobot qilish va tahlil qilish jarayonini avtomatlashtirishda ham foydalanilishi mumkin. U daromad, xarajatlar, foyda va zarar, shuningdek, boshqa asosiy ko‘rsatkichlar bo‘yicha ma'lumotlarni tahlil qilish imkonini beradi. Ushbu tahlilga asoslanib, GPT chat investorlar va moliyaviy tahlilchilarga kompaniyalar moliyaviy holati bo‘yicha batafsil hisobotlar va prognozlar taqdim etishi mumkin.

Umuman olganda, moliya sanoatida GPT chat’dan foydalanish ma'lumotlarni tahlil qilish, narx prognozlarini tuzish va hisobot berish jarayonlarini sezilarli darajada soddalashtirishi va yaxshilashi mumkin. Bu investorlar, savdogarlar va moliyaviy tahlilchilarga yanada ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish va ularning ish faoliyatini yaxshilashga yordam beradi.

Aksiya, obligatsiyalar, valyutalar va boshqa moliyaviy vositalar bozorlari murakkab tizimlar bo‘lib, ular doimiy o‘zgarishlarga uchraydi. Bunday bozorlarida muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun ularning holatini tahlil qilish va prognoz qilish zarur. Moliyaviy bozorlarni tahlil qilish statistika ma'lumotlarini, iqtisodiy ko‘rsatkichlarni, yangiliklarni va narx harakatlariga ta’sir qiluvchi boshqa omillarni o‘rganishni o‘z ichiga oladi. Turli metodlar va modellardan foydalanib, tahlilchilar grafikalar tuzadi va joriy bozor holati haqida xulosalar chiqaradilar.

1. Texnik tahlil narx o‘zgarishlari va savdo hajmlarining tarixini o‘rganishga asoslanadi. Tahlilchilar naqshlar va tendensiyalarni izlab, kelajakdagi narx o‘zgarishlarini prognoz qilish uchun ko‘rsatkichlar va osilatorlardan foydalanadilar.

2. Fundamental tahlil kompaniyaning moliyaviy hisobotlari, iqtisodiy ma'lumotlar va boshqa ma'lumotlarni o‘rganishni o‘z ichiga oladi. Tahlilchilar aktivning qiymati o‘sish yoki pasayish ehtimolini asosiy omillar bo‘yicha baholaydilar.

3. Sentiment tahlili bozor ishtirokchilari his-tuyg‘ulari va fikrlarini, shuningdek, investorlarning ommaviy psixologiyasini baholashga asoslanadi. Tahlilchilar so‘rovlar va ijtimoiy tarmoqlardan foydalanib, umumiy his-tuyg‘uni aniqlash va mumkin bo‘lgan o‘zgarishlarni prognoz qilishlari mumkin.

Moliyaviy bozorlarni prognoz qilish murakkab vazifadir, bu faqat matematik va statistik ko‘nikmalarni emas, balki iqtisodiyot va moliya bo‘yicha chuqur tushunishni ham talab qiladi. Prognozlarning aniqligi bozor sharoitlari va ishlatilgan metodlarga qarab o‘zgarishi mumkin, shuning uchun strategiyalarni doimiy ravishda tahlil qilish va yaxshilash zarur. Umuman olganda, moliyaviy bozorlarni tahlil qilish va prognoz qilish investorlar va savdogarlarga yanada ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish, xavf-xatarni boshqarish va rentabellikni oshirish imkonini beradi. Ammo, moliyaviy bozorlar o‘zgaruvchan bo‘lib, muvaffaqiyatni kafolatlamaydi, shuning uchun potentsial xavf-xatarlarga tayyor bo‘lish kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi “Digital Uzbekistan-2030” strategiyasini tasdiqlash va uning samarali amalga oshirilishi choralari ko‘rish to‘g‘risidagi PQ-6079-sonli farmoni.

2. K. Skinner, "Digital Man. Insoniyat tarixidagi to‘rtinchi inqilob, bu har bir kishiga ta’sir qiladi," 2018.